

любец при настоятеля на Киприяновския манастир отец Козма Зографски. Замислените от Раковски "народни работи", по които той отива сега в Букурещ, се съобщава в писмото, той лично най-добре ще му разкрие, но според Тошков планът му "заслужава одобрение". Поради това Тошков е помогнал, според възможностите си, на Раковски.¹² На букурещкото съвещание на "старите" от 5 април 1867 г. именно Тошков е този, който настоява за подготовката на четите да бъде оглавена от Раковски, защото той е предприел цялото начинание и той единствено е способен поради значителния си политически опит да го изведе до успешен край.¹³

В Одеса, освен с Тошков, Раковски се е срещнал и с патриотичната българска младеж, пред която е разкрил плановете си и е поискал да бъде готова, когато бъде призована под бойните знамена.¹⁴

Цитираното препоръчително писмо до настоятеля на Киприяновския манастир отец Козма Зографски от 6 август 1866 г. говори, че в тези години от Раковски са били търсени и други възможни източници на средства. В случая това са приходите от манастирските имоти, които са били немалки и реално са могли да подпомогнат редица народополезни инициативи. През пролетта на 1866 г., когато предприема своето пътуване до Одеса, Раковски отсяда в Киприяновския манастир и намира там подслон, прехрана и закрила. Отец Козма обещава на Раковски, че ще помогне на българското въстание през 1867 г. След като българският родолюбец отпътувал за Одеса, в Киприяновския манастир останал да го чака войводата Панайот.¹⁵ Нещо обаче е породило съмнението на Раковски, тъй като при срещата си с Н. Тошков в Одеса той е поискал препоръчително писмо за своята мисия пред о. Козма. Анализът на това писмо в литературата и на други съпътстващи го факти и обстоятелства показва, че с писмото се е целяло да се избегне отказа на о. Козма Зографски за искането на Раковски. В резултат на това се приема, че някаква помощ е била дадена, но не е известен нейният размер.¹⁶ Очевидно е, според информацията в документите и спомените, че Раковски е потърсил материална помощ от о. Козма, както и че такава е била обещана. Не разполагаме с документ обаче, който да показва, че обещанието е било изпълнено. В едно писмо на П. Хитов от 6 юни 1866 г. от Кишинев войводата съобщава на Раковски извънредните обстоятелства, които са го принудили да напусне Киприяновския манастир. В околността на манастира се разпространил слух, че известният разбойник Бараган отседнал в манастира, което от своя страна предизвикало полицейско разследване. Отец Козма изразил опасенията си по този повод пред Хитов. За да се избегнат неприятности за монашеското братство, той помолил войводата да напусне обителта.¹⁷

В този факт не търсим доказателство за това, че обещаната от о. Козма помощ не е оказана. Предвид целите на събираните средства, възможно е да е проявена известна дискретност, поради която в изворите не се откриват следи за направено дарение от отец Козма. Ясно е, че манастирската управа не е желала да се ангажира пряко с начинания, които тъй или иначе влизат в дълбоко противоречие с принципите и нормите на монашеското служене. Направената констатация не пренебрегва проявената благосклонност на о. Козма към плановете на Раковски.